

Nytt prinsippprogram i 2020 – bli med i diskusjonen!

Landsmøtet i april 2018 vedtok at organisasjonen skal ta opp prinsippprogrammet i denne perioden. Styret har seinare sett ned ei nemnd som skal leggja til rette for ordskifte i laga og etter kvart også koma med eit framlegg til nytt program. Styret ynskjer at heile organisasjonen kan få tid til å bli kjent med og gjera seg opp ei meining om kva som bør stå i prinsippprogrammet, difor inviterer vi til at alle kan engasjera seg alt denne vinteren.

Under her følgjer ei rekkje problemstillingar som nemnda meiner kan vera gode utgangspunkt for diskusjon. Vi vonar at både lokallaga og fylkeslaga kan finna plass på årsmøta denne vinteren til å starta ordskiftet. Det som er lyft fram her, er omfangsrikt, og det er slett ikkje meininga at alle sakene må diskuterast på eitt møte. Kvar og ein vel sjølv det som er mest relevant og interessant. Spørsmål de ikkje får plass til denne gongen, kan eventuelt lyftast fram på eit seinare møte.

I nemnda sit:

Inger Johanne Sæterbakk (leiar), styremedlem i Noregs Mållag og språkkonsulent på Det Norske Teatret

Trond Trosterud, professor ved institutt for språk og kultur, Universitetet i Tromsø
Oddmund Løkensgard Hoel, leiar i Luster Mållag, førsteamanuensis ved institutt for samfunnsvitskap, Høgskulen på Vestlandet

Kristin Fridtun, filolog, forfattar og føredragshaldar

Else Berit Hattaland, styremedlem i Rogaland Mållag, leiar i Klepp Mållag og økonomisjef i Nordsjø Media

Liv Kari Eskeland, stortingsrepresentant for Høgre (Hordaland), tidlegare styremedlem i Språkrådet

Svein Soldal Eggerud, sentralstyremedlem i Norsk Målungdom og student ved lærarutdanninga på OsloMet

1 Snakk ? – skriv nynorsk / Snakk dialekt – skriv ?

Snakk dialekt, skriv nynorsk er eit slagord frå Noregs Mållag og Norsk Målungdom. Er det eit gyldig slagord i dag, eller bør me skilja mellom korleis me talar og korleis me skriv? Er det ein fordel å ha eit skriftspråk som ligg nære talemålet, eller vil det vere lettare å skriva normert språk når ein snakkar dialekt som skil seg frå skriftspråket?

2 Minoritetsspråk eller mindretalsspråk?

Nynorsk og bokmål er likestilte skriftspråk i Noreg, men nynorskbrukarane og nynorskbruken er i mindretal. Skal me definera nynorsken som eit minoritetsspråk med dei same rettane som andre minoritetsspråk, eller skal me jobba for ei reell språkleg likestilling mellom bokmål og nynorsk? Kva er minoritetsspråkspørsmålet til nynorsk? Kva er det med jamstillingstanken som er bra, og kva er det med han som er dårleg?

3 Kvifor er me målfolk, og kva er vitsen med nynorsk?

Kva er det med det språklege og kulturelle prosjektet nynorsk som gjer at me er målfolk? Eit lite land med berre 5 millionar innbyggjarar har to ulike skriftspråk som alle må læra. Kvifor? Kva er vitsen med å kjempa for å halda oppe dette vesle språket? Kvifor er det viktig å ta vare på nynorsk i dag og styrkja han i dag? Er det nokon som ikkje bør skriva nynorsk?

4 Me må stå saman om kampen mot engelsk, målrørsla må leggja «små», norskinterne usemjer til sides

Det norske språket blir stadig påverka av engelsk. På fleire samfunnsområde erstattar engelsk norsk som bruksspråk, særleg innanfor academia. Korleis skal norsk møta utfordringane med engelsk? Skal me kjempa for det felles norske språket og leggja kampen for nynorsk til side, eller er det viktigare å behalda nynorsk enn å jobba for det norske språket som heilskap? Er målkampen stor og viktig nok i kampen mot verdsspråket engelsk, eller skal me leggja dei små kampane daude for å vinna den store kampen?

5 Individuelt vs kollektivt utgangspunkt

Er nynorsk eit individualistisk eller kollektivistisk prosjekt? Skal folk velja nynorsk fordi det heng saman med dialekten deira og identiteten deira, eller fordi nynorsk er eit viktig kollektivistisk prosjekt? Og kva er det som gjer nynorsk til det eine eller det andre?

Er nynorsk til for enkeltbrukaren eller for samfunnet? Dersom me argumenterer for at me skriv nynorsk med utgangspunkt i vår eigen identitet, kan me då krevja at andre språkbrukarar som meiner dei har ein annan identitet, skal skriva nynorsk fordi me krev det? Er det rett at heile skulekrinsen skal avgjera skulemålet ved ein skule, eller er det ei sak berre «dei det gjeld», burde få meina noko om?

6 Asymmetri eller skjematisk likebehandling?

Jamstillingsvedtaket opna i si tid for at nynorsk og bokmål skulle stillast likt. Det meste av målstriden har også teke utgangspunkt i at rettane må vera like anten ein er nynorskbrukar eller bokmålsbrukar. Like rettar i praksis kan likevel føra til at det minst brukte språket kjem langt dårlegare ut enn fleirtalsspråket. Bør vi i større grad gå inn for ulike/asymmetriske verkemiddel (t.d. det stortingsmeldinga *Mål og mening* kalla “positiv diskriminering”) for å vega opp for det skeive utgangspunktet, eller er vi best tente med å stå fast ved at tiltaka og rettane skal vera like?

7 Språkleg konkurranse eller språkleg mangfald?

Dei seinare åra har målrørsla gått meir og meir over til å snakka om og fremja språkleg mangfald i staden for berre nynorsk. Kor langt strekkjer mangfaldstankegangen seg og kven rommar han? Tenkjer vi på same måten om bokmål som samisk i det språklege mangfaldet vi vil ha i framtida? Kan mangfaldet bli så stort/dominerande at det går ut over det rimelege rommet nynorsk bør ha?

8 Er nynorsk eit språk eller ei målform?

Kan både bokmål og nynorsk vera norske, men like fullt to ulike språk? Har det noko å seia kva formuleringar me bruker? Har eit språk andre rettar enn ei målform – bør det ha det?